

21. 1. 2014

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

K některým změnám v insolvenčním zákoně účinným od 1. ledna 2014

Dne 1. ledna 2014 nabyla účinnosti další výraznější novela insolvenčního zákona, nazývaná „revizní“ či „systémová“. Byť by toto datum nabytí účinnosti mohlo napovídat, že se jedná o spíše technické úpravy prováděné v souvislosti s rekonstrukcí soukromého práva, skutečnost je odlišná. Předmětná novela je totiž v zásadě nezávislá na okolním legislativním vývoji a do insolvenčního zákona přináší změny vyplývající z dosavadní soudní praxe a zefektivňuje fungování procesu kolektivního uspokojení věřitelů.

Širší aplikace sanačních způsobů řešení úpadku

Jednou z nejvíce diskutovaných změn je zpřístupnění sanačních způsobů řešení úpadku (reorganizace a oddlužení) širšímu okruhu osob.

Otázce oddlužení se zde na serveru epravo.cz věnoval detailně například Mgr. Vítězslav Pleva[1] či Mgr. Ondřej Richter[2], a proto není účelné novou úpravu opět obsáhněji komentovat. V obecné rovině tak postačí uvést, že zatímco dříve byla základním kvalifikačním předpokladem pro povolení oddlužení skutečnost, že dlužník není podnikatelem, **nově se nehodnotí povaha osoby dlužníka, nýbrž povaha jeho dluhů.**

Proto může být povoleno oddlužení i u fyzické osoby, která sice podnikatelem formálně je, nemá však z podnikání žádné dluhy. Navíc ani existence dluhu z podnikání za určitých okolností nemusí nutně znamenat nepřípustnost oddlužení, například pokud s touto formou řešení úpadku souhlasí věřitel, o jehož pohledávku jde, nebo pokud se jedná o pohledávku zajištěného věřitele.

Další praktickou změnou v oblasti oddlužení je i **zavedení institutu společného oddlužení manželů.** Zpravidla totiž nedochází k tomu, že by se v úpadku nacházel pouze jeden z manželů, a proto soudy doposud řešily „rodinné“ úpadky tak, že zvlášť podané návrhy manželů spojovaly ke společnému řízení.

Nově mohou manželé podat návrh na oddlužení společně, přičemž v něm musí mimo jiné prohlásit, že souhlasí s tím, aby všechn jejich majetek byl pro účely schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty považován za majetek ve společném jmění manželů. V rámci insolvenčního řízení pak mají manželé postavení nerozlučných společníků a **považují se za jednoho dlužníka.** Tato nová úprava by tedy měla umožnit již od počátku jednoznačné vymezení postihované majetkové podstaty a současně zjednodušit posuzování, zda jsou dlužníky, resp. dlužníkem plněny podmínky oddlužení.

Obecně přístupnější by měl být i nejméně využívaný způsob řešení úpadku, a to **reorganizace**. Zatímco doposud bylo základním předpokladem pro povolení reorganizace dosažení obratu 100 milionů Kč v předchozím účetním období, nebo existence alespoň 100 zaměstnanců v pracovním poměru, **nově postačí splnění jednoho z uvedených kritérií alespoň z poloviny** (tedy 50 milionů obratu, nebo 50 zaměstnanců).

Tím pochopitelně není dotčena možnost reorganizace i při nenaplnění těchto požadavků, pokud reorganizační plán schválí alespoň polovina obou věřitelských skupin.

Současně došlo k **posílení kontroly věřitelů nad prováděním reorganizace**, a to umožněním jmenovat a odvolávat členy statutárního orgánu dlužníka a dozorčí rady dlužníka věřitelskému výboru.

Tato možnost se sice uplatní pouze v případě, že návrh na povolení reorganizace podal věřitel, případně že dlužník není oprávněn sestavit reorganizační plán, je ji však třeba hodnotit kladně.

V rámci reorganizace totiž dlužník dostává jakousi „druhou šanci“ a věřitelé jsou vystavováni riziku, že dlužník svou ekonomickou situaci v průběhu reorganizace úmyslně či neúmyslně ještě zhorší a míra uspokojení věřitelů tak bude nižší, než pokud by byl na majetek dlužníka rovnou prohlášen konkurs. Posílení kontroly věřitelů nad personálním obsazením orgánů dlužníka však může tato rizika určitým způsobem zmírnit.

Hodnocení vykonatelnosti pohledávky

V dosavadní praxi bohužel nezdědka docházelo k tomu, že **insolvenční správci přihlášené vykonatelné pohledávky popřeli a pro účely přezkumného jednání je svévolně označili za nevykonatelné**. Tím dosáhli převrácení procesní postavení pro navazující incidenční spory, neboť pak to byl paradoxně věřitel s exekučním titulem, kdo měl dle soudy přijímaného výkladu podávat incidenční žalobu o určení pravosti či výše pohledávky.

Tento výklad, jakkoli na první pohled zjevně odporoval textu zákona, potvrdil i Nejvyšší soud ČR ve svém rozhodnutí ve věci sen. zn. 29 NSCR 25/2011 ze dne 18. července 2013.[3]

Ve stručnosti v tomto rozhodnutí Nejvyšší soud ČR konstatoval, že insolvenční správce je při přezkumném jednání oprávněn dle vlastního uvážení označit pohledávku věřitele za nevykonatelnou, přičemž tento postup může teoreticky korigovat insolvenční soud v rámci dohlédací činnosti a zejména se mu věřitel může bránit podáním incidenční žaloby proti správci.

Jak je však obecně známo, insolvenční soudy se k výraznějším zásahům v rámci dohlédací činnosti příliš neuchylují. Spoléhat na to, že by tak soudy insolvenčního správce při svévolném přerazování pohledávek do kategorie nevykonatelných jakkoli „umravňovaly“, by hraničilo s naivitou.

Tím spíše pokud existuje v tomto ohledu protichůdná judikatura, která zásahy soudu do stanoviska insolvenčního správce k přihlášeným pohledávkám obecně zapovídá. Lze odkázat například na usnesení Nejvyššího soudu ČR ve věci sen. zn. 29 NSČR 63/2011 ze dne 28. listopadu 2013, podle něhož insolvenční soud při výkonu dohlédací činnosti není oprávněn uložit insolvenčnímu správci, jaký postoj má zaujmout k přihlášeným pohledávkám.

Druhý způsob obrany nabídnutý Nejvyšším soudem ČR, sice prostřednictvím podání incidenční žaloby, pak nepředstavoval reálnou obranu proti postupu insolvenčního správce, ale spíše kapitulaci.

Tento z pohledu věřitelů neutěšený stav novela insolvenčního zákona odstraňuje, neboť v ustanovení § 191 odst. 2 nově stanovuje, že **při přezkumném jednání nelze považovat vykonatelnou**

pohledávku za nevykonatelnou z důvodů, pro které byla popřena. V pochybnostech rozhodne o tom, zda se pohledávka považuje pro účely jejího přezkoumání za vykonatelnou, do skončení přezkumného jednání insolvenční soud.

Novela tak (i slovy samotné důvodové zprávy) posiluje právní jistotu přihlašovatelů pohledávek v insolvenčním řízení potud, aby **posouzení, zda pohledávka bude popřena jako vykonatelná, nebylo ponecháno na libovůli insolvenčního správce.**

Lhůta pro podání přihlášky

Dosud mohla být lhůta k podání přihlášek pohledávek stanovena soudem, a to v rozmezí od 30 dnů do 2 měsíců od rozhodnutí o úpadku. V praxi však zásadně soudy stanovovaly pro přihlášení pohledávek nejkratší možné lhůty v délce 30 dnů.

Nově je přitom lhůta stanovena pevně a činí 2 měsíce, pouze v případě oddlužení odpovídá dosavadní praxi v délce 30 dní.

Prodloužením lhůty k podání přihlášek se celé insolvenční řízení pochopitelně mírně protáhne, s ohledem na průměrnou délku jeho trvání by však nemělo jít o výraznou změnu. Na druhé straně pak může mít tato změna i pozitivní dopady. Velké množství subjektů - věřitelů totiž insolvenční rejstřík nesleduje systematicky, a může se tak jednoduše stát, že se věřitelé včas nedozví o zjištění úpadku svého dlužníka.

Prodloužením uvedené lhůty se přitom zvyšuje pravděpodobnost, že se informace o úpadku dlužníka dostane k více věřitelům, a bude tak méně nepřihlášených pohledávek.

Započítávání vymoženého plnění

Prakticky vždy je přihlášená **pohledávka tvořena více dílčími složkami** jako jsou jistina, úroky z prodlení či náklady spojené s vymáháním pohledávky.

Pokud pak v rámci insolvenčního řízení není věřitelova pohledávka uspokojena v plném rozsahu (což je bohužel železným pravidlem), může vyvstat **otázka, jaké dílčí složky pohledávky a v jaké míře byly vlastně uspokojeny.**

Tato informace může být pochopitelně důležitá pro účely účetnictví, ale největšího významu bude zřejmě nabývat, pokud má věřitel možnost přihlášenou pohledávku vymáhat i na jiné osobě, resp. uspokojovat se z jiného majetku, než toho spadajícího do majetkové podstaty. Pak je třeba znát přesnou výši v insolvenci neuspokojené pohledávky, včetně její struktury.

Proto bylo do insolvenčního zákona doplněno ustanovení § 165 odst. 4, které **stanoví závazný způsob započítávání poskytnutého plnění na dílčí složky pohledávky.** První se umořuje jistina, poté úroky následované úroky z prodlení a konečně náklady spojené s vymáháním pohledávky.

Určitou kritiku si tento mechanismus zaslouhuje z důvodu, že **je nastaven jednoznačně v neprospěch věřitele.** Pokud se totiž jako první umořuje jistina pohledávky, logicky se tak snižuje základ pro výpočet jejího příslušenství, což v čase reálně snižuje věřitelovu pohledávku, resp. brání jejímu přirozenému navyšování. Jestliže má pak věřitel k dispozici i jiný subjekt, na němž může svůj nárok vymáhat, může ho tento mechanismus započítávání citelně poškodit, obzvláště pokud je pohledávka vysoce úročena.

Stanovený mechanismus přitom nelze obhajovat tím, že bylo započítávání nejprve na příslušenství složité z hlediska výpočtu. Zásadně se totiž v insolvenčním řízení uspokojuje pouze příslušenství

narostlé do dne rozhodnutí o úpadku, a výše přihlášených pohledávek je tak k tomuto dni fixována.

Závěr

Výše pospané změny insolvenčního zákona jistě nebudou představovat revoluci v oblasti řešení úpadkových situací. V kontextu dalších přijatých změn však mohou celkově přispět k zefektivnění průběhu insolvenčního řízení a zpřístupněním reorganizace a oddlužení širšímu okruhu osob snad i k nalezení nejvhodnějšího řešení úpadku z hlediska míry uspokojení věřitelů.

JUDr. Jakub Celerýn,
advokát

[Mališ Nevrkla Legal, advokátní kancelář, s. r. o.](#)

Longin Business Center
Na Rybníčku 1329/5
120 00 Praha 2

Tel.: +420 296 368 350
Fax: +420 296 368 351
e-mail: law.office@mn-legal.eu

[1] Podnikatel a oddlužení? Od 1. 1. 2014 definitivně ano. Mgr. Vítězslav Pleva
[2] K subjektivní přípustnosti návrhu na povolení oddlužení podle insolvenčního zákona po 1. 1. 2014, Mgr. Ondřej Richter
[3] Je vykonatelnost pohledávky přihlašované do insolvenčního ještě vůbec výhodou? JUDr. Jakub Celerýn

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Přičitatelnost jednání třetích osob dlužníkovi pro účely posouzení neúčinnosti: ano nebo ne?](#)
- [Srážka za prodej v insolvenci při ocenění majetkové podstaty](#)
- [Smlouvy o vzájemném plnění v insolvenci – judikaturní závěry](#)
- [Odповідnost členů statutárního orgánu za nepodání insolvenčního návrhu včas](#)
- [Úmyslně zkracující právní jednání mezi dlužníkem a osobou blízkou](#)

- [Nejvyšší soud ČR: Úhrada úroků ze zápůjčky jako zvýhodňující jednání? Klíčový výklad k § 241 odst. 5 písm. b\) insolvenčního zákona](#)
- [K postavení zajištěného věřitele v insolvenčním řízení](#)
- [K \(ne\)způsobilosti notářského zápisu jako exekučního titulu pro nařízení exekuce prodejem zástavy](#)
- [Promlčení pracovněprávních pohledávek postavených na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou](#)
- [Preventivní restrukturalizace](#)
- [Odpovědnost státu za nesprávný úřední postup exekutora: Je stát skutečně „posledním dlužníkem“?](#)